

Warszawa, 16.10.2022

dr hab. Marcin Gospodarowicz prof. SGH
Instytut Bankowości
Kolegium Ekonomiczno-Społeczne
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr. Przemysława Józwiaka pt. „Indywidualizacja wyznaczania limitu koncentracji ekspozycji kredytowych wobec klienta lub grupy powiązanych klientów w bankach spółdzielczych”

Promotor: dr hab. Piotr Szczypa, prof. PW, promotor pomocniczy: dr inż. Joanna Bereźnicka

Podstawę prawną przygotowanej recenzji stanowi uchwała Rady Dyscypliny Ekonomii i Finansów Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie z dnia 28. czerwca 2022 r oraz przepisy wynikające z Ustawy o stopniach naukowych i tytułach naukowych oraz stopniach i tytułach w zakresie sztuki z dnia 14. marca 2003 r (Dz. U. 2017 poz. 1789), w związku z ustawą z dnia 30. sierpnia 2018 r Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018, poz. 1669 z późn. zm.).

Autor w przedłożonej do recenzji pracy podejmuje temat ryzyka koncentracji kredytowej w bankowości, ze szczególnym uwzględnieniem sektora banków spółdzielczych, wykorzystując dane podmiotów tworzących Spółdzielczy System Ochrony SGB. Wybrany obszar badawczy pozostawał dotąd w Polsce relatywnie słabo zbadany, szczególnie w ujęciu empirycznym.

Temat pracy należy uznać za istotny i aktualny z szeregu powodów. Ryzyko koncentracji (przede wszystkim kredytowej, ale również materializujące się w innych rodzajach ryzyka bankowego) uznawane jest za jedno z podstawowych rodzajów ryzyka bankowego, w przypadku którego niedostateczne praktyki zarządcze, niezastosowanie się do odpowiednich regulacji oraz polityk zarządczych, jak również niedostateczny i nieprecyzyjny pomiar mogą w efekcie przyczynić się do powstawania, bądź amplifikacji problemów finansowych banków. Przykłady negatywnego wpływu ryzyka koncentracji kredytowej można znaleźć w historii wielu wiodących sektorów bankowych na świecie m.in w USA, gdzie w latach 80 XX w. nadmierna koncentracja kredytów bankowych w sektorze naftowym w Teksasie i Oklahomie doprowadziła do spektakularnych upadłości banków, łącznie ze słynnym przypadkiem niewypłacalności Continental Illinois, ówczesnie siódmego banku w systemie, wg kryterium wolumenu aktywów, w Szwecji w latach 90 XX w. czy w Hiszpanii i Irlandii na początku XXI w. gdzie nadmierna ekspozycja systemu na sektor budowlany i deweloperski doprowadziła do kryzysów systemowych i konieczności wdrożenia masywnych programów pomocowych angażujących środki budżetowe. Dodatkowo w okresie globalnego kryzysu finansowego po roku 2008 materializacja ryzyka koncentracji była źródłem i przyczyną ogromnych strat w

europiejskim i globalnym sektorze bankowym prowadzących w efekcie do znaczącego osłabienia ekonomicznego, finansowego oraz pod względem bezpieczeństwa operacyjnego.

Ryzyko koncentracji jest przedmiotem licznych i bardzo rozbudowanych regulacji zarówno w wymiarze krajowym jak i międzynarodowym. Pomiar ryzyka koncentracji w portfelach kredytowych jest niezbędnym warunkiem wyznaczania poziomu kapitału regulacyjnego w ramach II filaru przepisów Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego (a tym samym również europejskich dyrektyw i rozporządzeń dotyczących wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka ponoszonego przez banki), jak również wykorzystywany jest do zarządzania portfelami kredytowymi i alokacji kapitału ekonomicznego. Ryzyko koncentracji stanowi również przedmiot osobnego uregulowania KNF – Rekomendacji C. Powyższe przykłady potwierdzają bardzo istotne znaczenie mikro- i makroostrożnościowe ryzyka koncentracji, w szczególności jego pomiaru i ograniczania.

W przypadku sektora spółdzielczego znaczenie ryzyka koncentracji kredytowej amplifikowane jest dodatkowo specyficznymi cechami podmiotów, ograniczonych z punktu widzenia możliwości dywersyfikacji przestrzennej i produktowej, jak również dysponujących zazwyczaj mniej rozbudowaną bazą kapitałową, niż w przypadku dużych i silnych banków komercyjnych. Istotnym atutem pracy jest zatem sama próba podjęcia analizy empirycznej sektora banków spółdzielczych w odniesieniu do istotnego i znaczącego elementu warunkującego funkcjonowanie tego sektora. Analizy empiryczne w przypadku banków spółdzielczych napotykają naturalne bariery związane z mniejszą dostępnością szczegółowych danych finansowych (sprawozdawczych) niż w przypadku banków komercyjnych, w szczególności spółek notowanych na giełdzie papierów wartościowych. Jednocześnie znaczenie sektora spółdzielczego sektora bankowego w Polsce manifestowane jest liczbą podmiotów oraz geograficznym zasięgiem oddziaływania, gdzie w szczególności na szeregu oddalonych (peryferyjnych) obszarów jest to jedyne, bądź jedno z nielicznych źródeł dostępu do usług finansowych, przyczyniające się w sposób istotny do podniesienia poziomu ubankowienia w Polsce. Banki spółdzielcze są również istotnym źródłem bankowości relacyjnej. Z tego punktu widzenia bardzo ważne jest wypracowanie metod i podejść pozwalających na ograniczanie ryzyka związanego z funkcjonowaniem sektora bankowości spółdzielczej w Polsce.

Badanie ryzyka koncentracji kredytowej sektorze banków spółdzielczych w Polsce w połączeniu z próbą opracowania autorskiego modelu zindywidualizowanego wyznaczania limitu koncentracji ekspozycji kredytowych wobec klienta lub grupy powiązanych klientów, jest nowatorskim zakresem badawczym, a jego wybór w recenzowanej pracy doktorskiej jest w pełni uzasadniony, zaś realizacja założonego celu badawczego stanowi oryginalną próbę wzbogacenia dorobku literatury przedmiotu dotyczącego polskiego rynku finansowego.

Recenzowana rozprawa doktorska liczy 239 stron. Praca jest w sposób właściwy ilustrowana wykresami, schematami i tabelami. Zawiera 21 wykresów, 32 tabel, 6 schematów oraz bibliografię liczącą niemal 150 pozycji zwartych oraz artykułów naukowych, w jęz. polskim i angielskim. Wykresy, schematy i tabele są prawidłowo umiejscowione w tekście. Końcowy fragment pracy (strony 214 do 220) zajmuje zakończenie, obejmujące również wnioski z wykonanej analizy empirycznej. Autor rekapitułuje w nim przebieg procesu

analitycznego w rozprawie doktorskiej, rozpoczynając od sprecyzowania problemu badawczego, następnie opisując elementy przeprowadzonej dyskusji literaturowej w zakresie istoty ryzyka koncentracji i metod jego ograniczania w bankach przechodzi do scharakteryzowania założeń i wyników części empirycznej, odnosząc je do sformułowanych na początku rozprawy hipotez badawczych. Wskazuje przy tym na pełną pozytywną weryfikację postawionych hipotez. Taki sposób prezentacji kluczowych wyników rozprawy należy ocenić pozytywnie, pozwala bowiem w sposób szybki i syntetyczny na zapoznanie się z zakresem informacji, na podstawie których formułowane są wyniki badawcze. Rozprawa została przygotowana z widocznym wysokim nakładem pracy. W rozprawie sformułowano cele badawcze oraz hipotezy badawcze.

Struktura pracy obejmuje pięć rozdziałów merytorycznych, poprzedzonych wstępem (zatytułowanym „Zagadnienia wstępne”) oraz zamkniętym rozdziałem podsumowującym („Zakończenie”) zawierającym wnioski z wykonanych analiz. Końcowa część rozprawy zawiera elementy techniczne w postaci spisów literatury, wykresów, tabel i rysunków. Wprowadzenie do rozprawy podsumowuje syntetycznie aktualny stan wiedzy na temat podejmowanego w tekście zagadnienia, jak również formułuje cel i hipotezy badawcze, a także opisuje stosowane metody badawcze, oraz zarysowuje strukturę pracy.

Część merytoryczną rozprawy otwiera rozdział 2 – definicyjny, określający pojęcie i istotę ryzyka kredytowego, opisujący metody jego ograniczania oraz przedstawiający na tym tle pojęcie ryzyka koncentracji kredytowej. Pojawia się tu jednak pewna wątpliwość związana z tytułami podrozdziałów 2.4. i 2.5 gdzie Autor stosuje wymiennie pojęcia „ryzyka koncentracji ekspozycji kredytowych” oraz „ryzyka koncentracji kredytowej”. Z kontekstu i treści podrozdziałów można wywnioskować, iż w obu przypadkach omawiane jest ryzyko koncentracji kredytowej, jednak „ryzyko koncentracji ekspozycji kredytowych” nie występuje oddzielnie jako kategoria ryzyka w żadnym z oficjalnych dokumentów poświęconych zagadnieniu, w tym kluczowej regulacji – Rekomendacji C KNF. Treścią rozdziału trzeciego są metody ograniczania ryzyka koncentracji kredytowej, ze szczególnym uwzględnieniem roli w tym zakresie informacji zarządczej banku. Wyróżniono bezpośrednio dwa elementy informacji zarządczej banku – limity koncentracji kredytowej oraz testy warunków skrajnych. Tematem rozdziału czwartego jest spółdzielczy sektor bankowy w Polsce. Autor prezentuje jego uwarunkowania organizacyjno-prawne, w tym charakterystykę Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB, a także stan prawny i uwarunkowania wewnętrzne w zakresie ryzyka koncentracji kredytowej.

Rozdziały 5 i 6 poświęcone są prezentacji wyników własnych badań empirycznych przeprowadzonych przez Autora na potrzeby rozprawy doktorskiej. W rozdziale piątym badany był wpływ koncentracji kredytowej na charakterystyki finansowe wybranej próby banków spółdzielczych, w szczególności wyniku finansowego i poziomu kapitalizacji. Autor zidentyfikował aktualne praktyki zarządcze w zakresie ryzyka koncentracji w sektorze bankowości spółdzielczej w Polsce, wykorzystując zebrane w trakcie pogłębionych wywiadów ankietowych opinie wyższej kadry kierowniczej wybranych podmiotów spółdzielczych. Określono również czynniki, które powinny być brane pod uwagę w procesie ustalania maksymalnego poziomu limitu koncentracji ekspozycji kredytowych wobec klienta lub grupy

powiązanych klientów. Rozdział 6 zawiera kluczowy z perspektywy wkładu Autora do dyscypliny ekonomia i finanse (a w szczególności subdyscypliny finanse), opis własnego modelu wyznaczania limitu koncentracji kredytowej wobec pojedynczego klienta, bądź grupy powiązanych klientów na bazie indywidualnych charakterystyk banku. Autor skonstruował tutaj szereg modeli regresyjnych wykorzystując jako zmienną zależną pozycję wyniku finansowego netto banku, zaś jako zmienne objaśniające, zestaw charakterystyk banku zidentyfikowany na podstawie analiz literaturowych oraz wskazanych przez ekspertów w trakcie badania ankietowego. Do budowy modeli empirycznych Autor wykorzystał bogaty zestaw danych sprawozdawczych oraz informacji z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitalizacji w latach 2017-2021 dla 184 podmiotów spółdzielczych zrzeszonych w Spółdzielczym Systemie Ochrony SGB oraz informacji pozyskanych w toku badań ankietowych wśród przedstawicieli kadry kierowniczej 10 banków spółdzielczych.

Zakres i ogólna konstrukcja pracy zdeterminowana została przez jej cel, sformułowany w rozdziale pierwszym oraz trzy przyjęte hipotezy badawcze. Podstawową kwestią, którą starał się rozwiązać Autor rozprawy było stworzenie schematu zindywidualizowanego wyznaczania limitu koncentracji ekspozycji kredytowych wobec klienta lub grupy powiązanych klientów w bankach spółdzielczych. Realizacja celu głównego uwarunkowana została osiągnięciem sześciu celów częściowych obejmujących przegląd i usystematyzowanie dorobku teorii w zakresie ryzyka, w tym ryzyka związanego z działalnością banków, zbadanie zależności między poziomem limitu koncentracji kredytowej wobec klienta lub grupy powiązanych klientów, a wynikiem finansowym banków spółdzielczych, zbadanie zależności między poziomem limitu koncentracji kredytowej wobec klienta lub grupy powiązanych klientów, a poziomem funduszy własnych banków spółdzielczych, identyfikację apetytu na ryzyko oraz poznanie opinii kadry kierowniczej banków spółdzielczych w zakresie metodyki zindywidualizowanego wyznaczania limitu ekspozycji kredytowych wobec klienta lub grupy powiązanych klientów, identyfikację czynników determinujących wartość limitu koncentracji kredytowej wobec klienta lub grupy powiązanych klientów. Autor sformułował trzy równoważne (tj. bez podziału na hipotezy główne i pomocnicze) hipotezy badawcze, wykorzystując analizę literatury przedmiotu, z uwzględnieniem specyfiki polskiego sektora bankowego, w szczególności podsektora spółdzielczego. Odbiega to zatem od przyjętej powszechnie w rozprawach doktorskich konwencji formułowania hipotezy głównej i szeregu hipotez pomocniczych. Pierwsza z hipotez odnosiła się do możliwości ograniczenia ryzyka działalności banku dzięki indywidualizacji wyznaczania limitu koncentracji kredytowej, druga wskazywała na niebezpieczeństwo wzrostu ryzyka działalności banku w wyniku podniesienia ogólnego limitu koncentracji kredytowej wobec klienta lub grupy powiązanych klientów, zaś trzecia przypisywała dotychczas stosowanej w polskim sektorze bankowym metodzie wyznaczania limitu koncentracji kredytowej atrybut ograniczania indywidualizacji limitu. Do realizacji celów badawczych oraz weryfikacji sformułowanych hipotez Autor wykorzystał szeroki zakres metod badawczych oraz technik badawczych. W tym kontekście wymienione zostały metody analizy i krytyki piśmiennictwa, wnioskowania (indukcyjnego, dedukcyjnego, redukcyjnego), obserwacji, metody z zakresu podejść analitycznych i kreatywnych (metoda wzorca, metoda delficka). Wymienione techniki badawcze obejmowały podejścia jakościowe w rodzaju obserwacji

uczestniczącej oraz narzędzi wywiadu i ankiet. W kontekście wymienionych technik badawczych można wyrazić wątpliwość czy faktycznie wykorzystano obserwację uczestniczącą. Technika ta implikuje, iż badacz „wnika”, staje się częścią obserwowanej grupy i oznaczałaby w przypadku recenzowanej rozprawy, iż opinia Autora jest również jednym z równoważnych (w stosunku do innych uczestników panelu) głosów, na podstawie których formułowane są całościowe wnioski. Tej informacji brakuje jednak w opisie założeń i technik badania, stąd można założyć, iż wykorzystane narzędzia obejmowały jedynie ankietyzację oraz wywiady pogłębione z członkami panelu. Jednocześnie w tabelarycznym zestawieniu technik badawczych (str. 18) brak jest nawiązania do wykorzystanych narzędzi ilościowych – statystyk opisowych oraz regresji wielorakich.

Ocena rozprawy doktorskiej powinna zgodnie z uregulowaniami ustawowymi odnosić się do weryfikacji przynależności tematyki rozprawy do deklarowanej dyscypliny, potwierdzenia zgodności tytułu i treści rozprawy, identyfikacji problemu badawczego stanowiącego treść rozprawy oraz potwierdzenia, iż przyjęta koncepcja wskazuje na naukowy charakter rozwiązania postawionego problemu badawczego, a także weryfikacji, iż rozprawa dowodzi zdobycia przez Autora ogólnej wiedzy teoretycznej z zakresu dyscypliny. Kwestie przynależności tematyki rozprawy do deklarowanej dyscypliny ekonomia i finanse oraz zgodności tytułu i treści rozprawy można potwierdzić bez żadnych wątpliwości. Tematyka ryzyka bankowego, metod jego pomiaru i ograniczania jest niewątpliwie częścią szeroko pojętej subdyscypliny finanse, zaś kwestia wymieniona w tytule stanowi przedmiot wielostronnych badań i analiz we wszystkich częściach (rozdziałach i podrozdziałach) rozprawy. Indywidualizację wyznaczania limitu koncentracji w bankach spółdzielczych można bez żadnych wątpliwości uznać za uprawniony problem badawczy, zaś jego rozwiązanie w postaci autorskiego modelu ilościowego opartego o rozbudowany zestaw danych zebranych przy pomocy szeregu narzędzi analitycznych ma charakter naukowy. Sposób postawienia problemu badawczego i jego rozwiązania, dowodzi, iż Autor posiadał ogólną wiedzę teoretyczną z ekonomii i finansów.

W odniesieniu do bardziej uszczegółowionych ocen wybranych elementów rozprawy można pozytywnie ocenić strukturę pracy i logiczne następstwo rozdziałów, pozwalające na zastosowanie indukcyjnej techniki badania, właściwej dla prac empirycznych. Jednocześnie pewnym mankamentem jest rozdrobnienie prezentacji pojęcia ryzyka koncentracji, stanowiącego oś pracy i główny problem badawczy rozprawy i rozmieszczenie wybranych informacji cząstkowych w obrębie różnych rozdziałów. Dotyczy to w szczególności podrozdziału 4.5 opisującego prawne uwarunkowania ryzyka koncentracji kredytowej, który umiejscowiony został w oddaleniu od elementów definicyjnych zgromadzonych w rozdziale 2. Dodatkowo opis zagadnienia ryzyka koncentracji nie jest kompletny. Brakuje podstawowego rozgraniczenia modeli pomiaru ryzyka koncentracji kredytowej (zarówno indywidualnego jak i sektorowego) spotykanego w piśmiennictwie, na podejścia ad hoc (heurystyki) obejmujące szereg indeksów oraz modele wieloczynnikowe. W konsekwencji w rozprawie nie ma wzmianki na temat metod pomiaru ryzyka koncentracji kredytowej, w tym tak podstawowych jak indeks Herfindahla-Hirschmanna, współczynnik Giniego, różne miary odległości (distance measures) m.in. maksymalnej odległości bezwzględnej, sum różnic bieżącej struktury portfela

kredytowego i struktury portfela wzorcowego, indeksy: Shannona-Wienera, dywersyfikacji Moody's, równomierności Pielou, Simpsona; krzywe koncentracji, miary korelacji składników portfela, miary analizy wariancji-kowariancji, oraz modeli wieloczynnikowych m.in korekty ziarnistości (GA – granularity adjustment) modelu ASRF - Asymptotic Single Risk Factor, zaproponowanego przez Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego w celu uchwycenia ryzyka idiosynkratycznego w modelu wewnętrznych ratingów (IRB), którego schemat oszacowania oparty jest o prace Vasicka (2002), Emmera i Tasche (2005) oraz Gordy i Lütkebohmerta (2007). Prowadzi to do dodatkowej konstatacji, iż w rozprawie nie wymieniono ani razu parametrów pomiaru ryzyka kredytowego: PD (Probability of Default) – prawdopodobieństwa migracji do stanu niewypłacalności w ciągu roku, LGD (Loss Given Default) – współczynnika straty z tytułu niewywiązania się klienta z zobowiązań oraz EAD (Exposure at Default) – potencjalnego zaangażowania w momencie defaultu, a także pojęć wartości narażonej na ryzyko (VaR), oczekiwanego niedoboru (Expected Shortfall) czy symulacji Monte Carlo stanowiących podstawę konstrukcji narzędzi pomiaru i redukcji ryzyka koncentracji w bankach. W strukturze pracy znajdują się za to elementy, które można pominąć, bądź nie poświęcać im tyle miejsca i uwagi ile uczynił to autor. Dotyczy to w szczególności bardzo rozbudowanych opisów podstawowych produktów bankowych (str. 46-47), szczegółowych klasyfikacji i charakterystyk różnych rodzajów ryzyka bankowego (finansowego), jak również zamieszczonego w rozdziale 5 bardzo szczegółowego i rozbudowanego opisu procedury konstruowania modelu wieloczynnikowego regresji najmniejszych kwadratów, łącznie z wyszczególnieniem i obszerną charakterystyką statystyk diagnostycznych modelu (w tym współczynnika determinacji) oraz krokowej procedury doboru zmiennych objaśniających. Tego rodzaju elementy znaleźć można w każdym praktycznie podręczniku do statystyki bądź ekonometrii, stąd powielenie treści w tak szczegółowy sposób wydaje się zbędne i raczej sugerować należy hasłowe potraktowanie tego elementu analizy empirycznej. Jednocześnie Autor pomija zupełnie kwestię o znacznie bardziej fundamentalnym znaczeniu, związaną z konstrukcją własnych modeli regresji, dotyczącą traktowania (w sensie uwzględnienia w modelu bądź odrzucenia) zmiennych wykazujących brak istotnej statystycznie zależności ze zmienną objaśnianą. Przyjęty paradygmat uwzględniania (włączenia do modelu) w modelu wszystkich testowanych zmiennych niezależnych, dobranych na podstawie rozważań teoretycznych bądź wskazówek wynikających z przeprowadzonego badania ankietowego, bez względu na oszacowany poziom parametru prawdopodobieństwa testowego p-value jest poprawny metodologicznie, lecz nie jest jedynym i wyłącznym podejściem do problemu. Alternatywnie w modelu regresji eliminowane są zmienne nieistotne statystycznie, zaś ostateczna postać modelu obejmuje jedynie zmienne charakteryzujące się istotnością statystyczną przekraczającą założony pierwotnie poziom graniczny. Ma to oczywiście swoje implikacje w odniesieniu do postaci wynikowej modelu i możliwości interpretacji jego wyników - należałoby się do tego odnieść, nawet pośrednio.

Autor bardzo szczegółowo opisuje pewne stosunkowo marginalne elementy, np. skupia się na sklasyfikowaniu instytucji finansowych, banków, instytucji kredytowych, pomija jednocześnie bądź nie odnosi się do dorobku piśmiennictwa krajowego w tym zakresie, aby

wspomnieć np. klasyczne opracowanie F. Grzegorzcyka (2005)¹ definiujące i rozgraniczające pojęcie banku, instytucji kredytowej i instytucji finansowej w polskim i europejskim porządku prawnym.

Przy ocenie części empirycznej przypomnieć należy, iż typowa sekwencja czynności w ramach pracy naukowej (w tym pracach na stopień) powinna obejmować sformułowanie problemu badawczego oraz przedstawienie na bazie dyskusji literaturowej dotychczasowego dorobku naukowego w analizowanym obszarze, a także osadzenie własnych badań w odpowiednim nurcie badawczym, poprzez nawiązanie do teorii oraz w przypadku analiz empirycznych również sklasyfikowanie i wskazanie miejsca własnego podejścia w istniejących instrumentarium badawczym wraz z określeniem tzw. wkładu do nauki tj. elementów rozszerzających aktualny horyzont poznawczy. W recenzowanej rozprawie brak jest odniesienia zaproponowanego autorskiego modelu do innych podejść i pokrewnych modeli. Można odnieść wrażenie, iż jest to pierwsza próba stworzenia modelu wyznaczania indywidualnych limitów koncentracji kredytowych wobec pojedynczych klientów, bądź podmiotów powiązanych, co nie jest prawdą. Zgodnie z analizami Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (2014) narzędzia określania limitów koncentracji w oparciu o techniki ilościowe rozwijane są przez podmioty regulacyjne (nadzór bądź banki centralne) m.in. we Włoszech, w Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, Szwecji, Estonii i na Węgrzech. Podejścia te oparte są o techniki symulacyjne, bądź heurystyki a także narzędzia oszacowania marginalnego wkładu do całościowej miary ryzyka (np. VaRC – Risk Contribution to VaR, ESC – Risk Contribution to Expected Shortfall). Dodatkowo w piśmiennictwie można znaleźć odwołania do modeli poszukujących optymalnego składu portfela kredytowego, który umożliwi wzrost rentowności banku oraz optymalizację wykorzystania kapitału własnego, z uwzględnieniem efektów dywersyfikacji i ratingu.² Zasadne byłoby zatem systematyczne odniesienie własnego modelu do dotychczasowych podejść badawczych obecnych w literaturze przedmiotu, wskazanie do której z funkcjonujących grup modeli można go zaliczyć oraz w jakim stopniu stanowi on rozszerzenie istniejącego zasobu wiedzy. Zasadna byłaby również weryfikacja modelu pod kątem spełnienia szeregu cząstkowych cech wymogu spójności (coherence) stawianego ogólnie indeksom pomiaru ryzyka³.

Z powyższym wiąże się wrażenie miejscami nieco przypadkowego doboru literatury. Widoczna jest nadreprezentacja literatury krajowej, brakuje przytoczenia i krytycznej analizy szeregu istotnych pozycji zagranicznych zarówno o charakterze teoretycznym jak i empirycznym. Autor przytacza również niektóre pojęcia w sposób dość nieprecyzyjny np. swoją analizę obciążenia wyniku finansowego i funduszy własnych banków określa jako

---

¹ Grzegorzcyk, F. (2005). Pojęcie instytucji kredytowej w świetle polskiego prawa. *Zeszyty Naukowe/Akademia Ekonomiczna w Krakowie*, (690), 83-93.

² Np. Duellmann, K., & Masschelein, N. (2007). A tractable model to measure sector concentration risk in credit portfolios. *Journal of Financial Services Research*, 32(1), 55-79. Skridulytė, R., & Freitakas, E. (2012). The Measurement of concentration risk in loan portfolios. *Economics and Sociology*, 51-61. Semper, J. D. C., & Beltrán, J. M. T. (2011). Sector concentration risk: a model for estimating capital requirements. *Mathematical and computer modelling*, 54(7-8), 1765-1772. Bod'a, M. (2014). Concentration measurement issues and their application for the Slovak banking sector. *Procedia Economics and Finance*, 12, 66-75.

³ Calabrese, R., & Porro, F. (2014). Single-Name Concentration Risk Measurements in Credit Portfolios. In *Mathematical and Statistical Methods for Actuarial Sciences and Finance* (pp. 89-98). Springer, Cham.

przyjmującą cechy testu warunków skrajnych. Testy warunków skrajnych, co zresztą Autor opisuje, są uznana i szeroko stosowaną techniką symulacyjną pozwalającą na określenie do jakiego stopnia banki są w stanie przeciwstawić się szokom finansowym i gospodarczym. Ich charakterystyki oraz elementy składowe są znane oraz zostały precyzyjnie opisane w piśmiennictwie. Tym samym wskazane byłoby precyzyjne określenie, które cechy testu warunków skrajnych wykorzystane zostały w analizie Autora. Autor wykorzystuje również w pracy pojęcia, których znaczenie nie zostało jednoznacznie rozszyfrowane. Jednym z nich jest "podsumowanie myślowe" - str. 21. Niezbyt szczęśliwymi sformułowaniami są również "Uzasadniając podjęcie zaproponowanej próby badawczej" - raczej "uzasadniając wykonanie badania" oraz „Metoda doboru obiektów badawczych” - czy raczej właśnie nie powinna to być metoda doboru bądź określenia próby badawczej? Inne stwierdzenie, spotkane w pracy z którymi można polemizować to sformułowana na str. 38, w oparciu o jedno ze źródeł, teza o rosnącym zagrożeniu materializacji ryzyka kredytowego dla instytucji finansowych, w szczególności banków. Oczywiście jest, że ryzyko kredytowe stanowi podstawowe ryzyko w działalności bankowej, jednocześnie jak wskazują np. wyniki rankingu Banana Skins (PWC) z 2021 konstruowanego na podstawie odpowiedzi ankietowych szerokiego panelu respondentów - profesjonalistów ze świata finansów klasyfikujących w ostatnich latach ryzyko kredytowe na dalszych miejscach (poza pierwszą trójką), nie przypisując mu jednocześnie atrybutu ryzyka wschodzącego (tj. takiego, którego znaczenie powinno wzrosnąć w danym horyzoncie prognostycznym). Jego znaczenie dla sektora bankowego utrzymuje się na stałym poziomie, na co wpływ ma również rozwinięty aparat modelowy wykorzystywany do pomiaru i zarządzania tym typem ryzyka.

Wymienione powyżej zastrzeżenia nie wpływają na generalną konkluzję, zgodnie z którą Autor dowiódł umiejętności konstrukcji tekstu naukowego. Określone na wstępie cele pracy doktorskiej zostały zrealizowane. Rozprawa zawiera oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, zaś Autor wykazuje się odpowiednią znajomością literatury z zakresu objętego przedmiotem pracy oraz dowodzi umiejętności prowadzenia samodzielnej pracy naukowej. Uzyskane w pracy wyniki mają dużą wartość utylitarną i mogą stanowić podstawę rozwiązań regulacyjnych zarówno o charakterze wewnętrznym jak i powszechnym.

Reasumując stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr. Przemysława Józwiaka pt. „Indywidualizacja wyznaczania limitu koncentracji ekspozycji kredytowych wobec klienta lub grupy powiązanych klientów w bankach spółdzielczych” przygotowana pod kierunkiem dr hab. Piotra Szczypy, prof. PW i promotor pomocniczej dr inż. Joanny Bereźnickiej stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, dowodzi ogólnej wiedzy Autora w dziedzinie nauk ekonomicznych i z dyscyplin z nią powiązanych oraz potwierdza umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Spełnia zatem wymogi ustawowe. Wnioskuje o skierowanie niniejszej rozprawy doktorskiej do dalszych etapów postępowania o nadaniu stopnia doktora.

Marcin Gospodarowicz